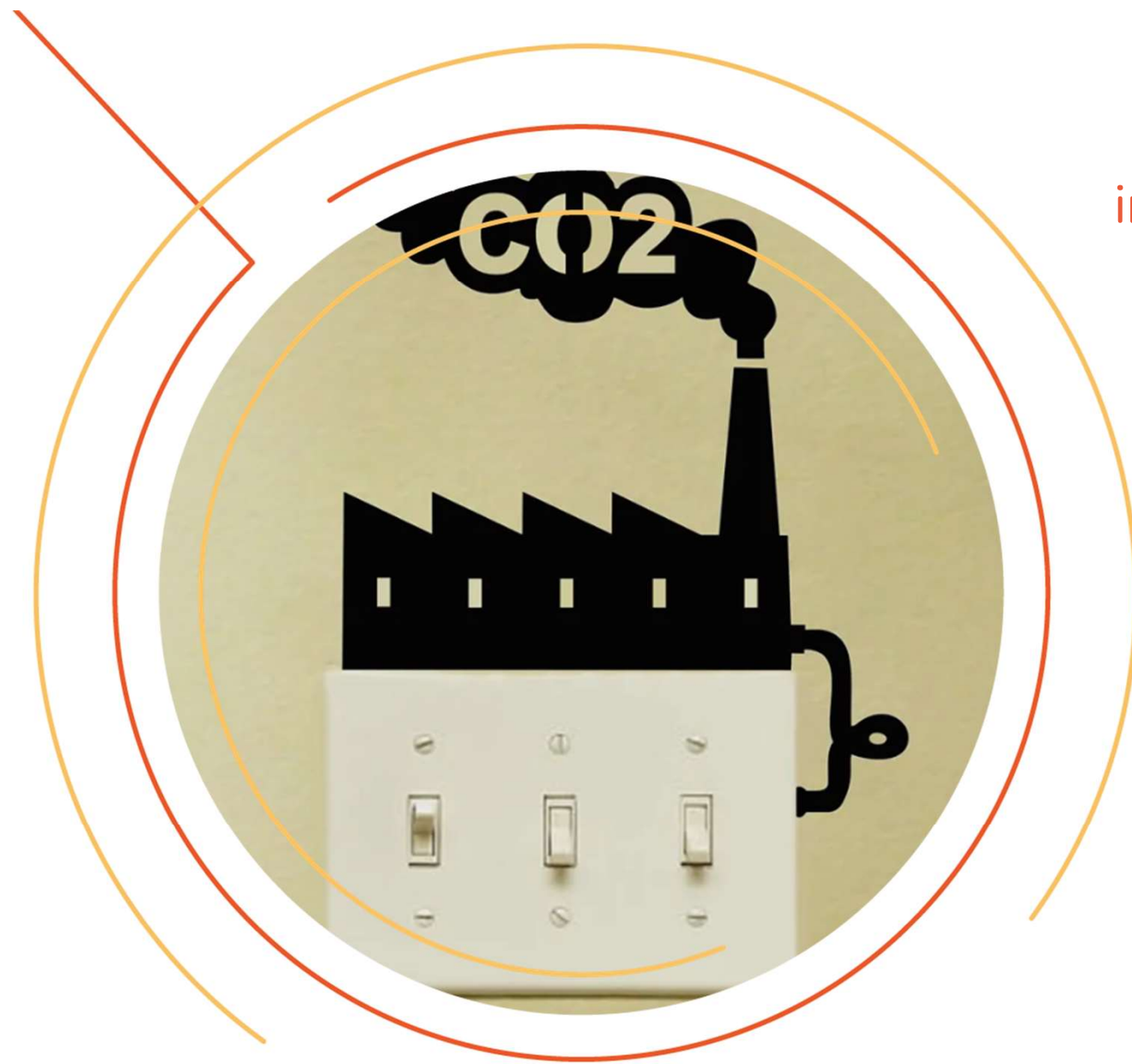

Inimkäitumisest
informeeritud tööriistakasti
loomine rohepöörde
elluviimiseks.

I. etapp:
antropoloogiline uuring

Karina Vabson
Ave Habakuk

RAK RAKENDUSLIKU
ANTROPOLOOGIA
KESKUS

UURINGU LÄBIVIJJAD

- Aet Annist
- Kaia Beilmann
- Anni Kurmiste
- Ly Lõhmus
- Joonas Plaan
- Lona Päll
- Karina Vabson

EESMÄRK

Antropoloogilise uuringu eesmärk oli:

- mõista, kuidas Eestis elavad inimesed mõtestavad rohepööret ning mis inimeste käitumist mõjutab
- mõista, kuidas asetub rohepööre inimeste igapäevaelude konteksti ning kuidas see suhestub nende arusaamade, põhimõtete, ootuste ja hirmudega
- anda **sisendit projekti edasistele etappidele**, millega leitakse parimad viisid teadlikkuse suurendamiseks ja igapäevaste praktikate muutmise toetamiseks kogu ühiskonnas

UURIMISKÜSIMUSED

- Kuidas inimesed mõistavad ning mõtestavad rohepööret ja keskkonnahoidlikku käitumist?
- Millised on inimeste hoiakud ja praktikad ning neid mõjutavad tegurid igapäevaelus rohepöördega seonduvatel teemadel?
- Milliseid globaalseid ja lokaalseid muutusi enda ümber nähakse, kuidas neid tõlgendatakse ning millega seostatakse?

KUIDAS ME SEDA TEGIME:

- 20 süvaintervjuud (iga intervjuu umbes 1,5-3 tundi, max 5 tundi)
- 5 osalusvaatlust (kokku 16 tundi)
- 14 lühiintervjuud osalusvaatluste jooksul
- Autoetnograafia seminar (antropoloogide ja etnograafide RAKi siseseminari formaadis), osales 8 inimest

SÜVAINTERVJUUD (VALIM)

- Erineva taustaga inimesed (sugu, vanus, töö valdkond, emakeel)
- Ei ole otseselt seotud keskkonna teemadega
- Prioriteetsed piirkonnad: Kagu-Eesti, Ida-Virumaa, Lääne-Eesti, Tallinn
- Maapiirkonnast - 8; Tallinnast - 4; teistest linnadest üle Eesti - 8
- Mehi - 11, naisi - 9
- Vanus - 19-70
- Eesti keel emakeelena - 14, vene keel emakeelena - 6

FOOKUSVALDKONNAD

- Elurikkus ja metsandus
- Energiakasutus
- Transport ja linnaplaneerimine
- Jäätmed ja ringmajandus
- Toit
- Tarbimine ja vaba aeg

ANTROPOLOOGILISE UURINGU TULEMUSED

PRAKTIKAD JA VASTUTUS

- Prügi sorteerimine
- Transpordivalik linnas mugavusest ja harjumusest
- Maal elavad inimesed ei näe alternatiivi autole - **kohalik kontekst** on väga tähtis (eriti saartel)
- Kallinenud kütusehindade tõttu sõidetakse bussiga - kui sobib nt töögraafikuga

Hiiumaa on muidugi autode poolest olnud alati esirinnas, ka nõukogude ajal. Kõige **autoderohkem**. See oli tõenäoliselt tingitud ühistranspordi puudulikkusest.
(Tiina, 58)

Mul tehakse lasteaed kell 7 lahti, aga kui suvel tehti vahepeal kell 8. Mul läheb esimene buss kell 6.40 Võrru. Kes mu lapse lasteaeda viib? Mul viimane buss Võrust jõuab kell 17.15, ta on kl 18 siin [...] bussijaamas. A lasteaed on eemal, kell 18 pannakse lasteaed kinni. Mul läheb ikka kuus läbi, ma lähen lapsele lasteaeda järgi ju.
(Kersti, 41)

“
Et see mõtlemine on
hästi **mandri-Eesti**
keskne, ja
unustatakse ära
seesama saarelisus
(Mariliis, 35)

”
..ainuke asi, mis sõltub vähemalt
Eestis inimesest, on **prügi**
sorteerimine. See on tõesti see,
mida me saame teha ja mis
töötab. Toidujäätmed lagunevad,
plastikut saab töödelda, see kõik
on super. Ka klaasi saab töödelda.
Ja arusaadavalt ei tasu
liitiumpatareid ära visata
olmeprügisse (Ilja, 45)

PRAKTIKAD JA VASTUTUS

- Toiduvalikuid mõjutavad enam hind ja eelistused
- Nii taaskasutust kui ka (parandus)teenuste kasutamist mõjutab nende kättesaadavus
- Riiete taaskasutus (sh *vintage*), kallimate riiete ostmine (et kestaksid kauem)

Kiirmoest

*Oleks väga tore, kui me natuke muudaksime oma
tarbimismudeleid [...] kui sa ostsid T-särgi kahe euro
eest, siis sa ei suhtu sellesse kui
millessegi sellisesse, mida sa peaksid kaua hoidma,
oluliseks pidama. Ei, sa määrid ära,
viskad minema ja ostad uue. (Aleksei, 37)*

PRAKTIKAD JA VASTUTUS

1. Pole inimest, kelle valikud on 100% kestlikud
2. Inimesed **ei seosta isiklike praktikaid** (nt jäätmete sorteerimist, tarbimisvalikuid) **rohepöördega**

MUUTUSTE TAJUMINE

- Inimesed on kliimakriisist täna palju teadlikumad
- Kliimakriis = ilmastikumuutused
- Tajutavatest keskkonnamuutustest **kohalikus kontekstis** rääkis vanem põlvkond
- Noorem põlvkond toob näitena tihti Amazonase vihmametsa, jääkarude väljasuremist

MUUTUSTE TAJUMINE

“Viimased 2-3 aastat märkasime minu suvila naabritega, et **enam pole mesilasi**. Herilasi ja kimalasi on, aga mesilasi ei ole (Anna, 68)

”Ainuke asi, mis mind paneb muretsema, on hinnad. Selles mõttes, et see on see, mis meie, tavaliste inimeste ja kodanike, vastu lööb. Ma ei märka, kuidas Narva-Jõesuus meretase tõuseb, mitu sentimeetrit igal aastal, **ma ei näe seda**. Aga **bensiiini hinnatõus on midagi, mida meie kohe märkame** (Nikita, 19)

MUUTUSTE TAJUMINE

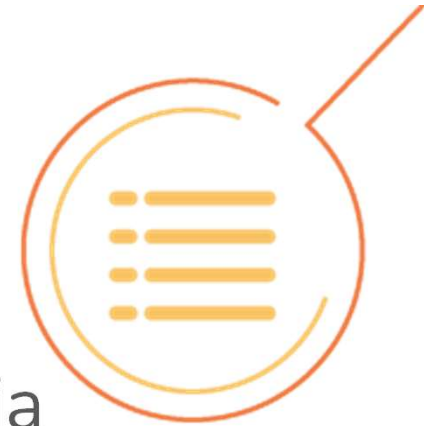
- Kliimamuutused ei ole Eestit oluliselt mõjutanud
- Eestil on globaalses kontekstis vedanud - pole dramaatilisi tagajärgi
- Eestis on säilinud palju puhast või puutumatut loodust

“

”

*Aga meil on ikkagi see kõik vägagi talutavuse piiril.
Aga kui isegi Euroopas, kuskil Kesk-, Lõuna-Euroopas
kuumalaine suvel tuleb, siis see on karm.
(Tõnu, 64)*

MUUTUSTE TAJUMINE

- Kuna looduses vahetuid muutusi ei tajutud ja keskkonnaga tundus olevat hästi, siis seda keerulisem on **rohepöörde meetmete mõtestamine** (majanduslikud, õiguslikud ja poliitilised regulatsioonid võisid tunduda pealesurutud ja ebaproportsionaalsed).

KUIDAS MÕISTETAKSE ROHEPÖÖRET

- Väljastpoolt tulev muutus: "trend", "moes"
- Suur ja kaugel
- Indiviidi tasandil ei tajuta end muudatuste agendina
- Peamisteks märksõnadeks **energeetika**, siis tarbimine ja transport
- "Eesti on liiga väike"
- Rohepööre seostub **inimese toimetulekuga**

ROHEPÖÖRE

“ See rohepööre on keskmisele Eesti inimesele **üle jõu käiv** (Kalev, 42)

” Just rohepöördega seoses tuleb kohe, et see on nii **suur, nagu selline, ametlik asi**. Siis seostub kohe riik ja selline ülalt-alla protsess. Et see ei ole midagi, mida me kõik ühiselt teeme, vaid see on miski, mis kindlasti ka paljudel tekitab trotsi, et see on midagi, mida riik sinu peale surub ja ei küsi sinu arvamust (Pille, 31)

INFORMEERITUM ARUSAAMINE

- Rohepööre ei ole ainult ühe valdkonnaga seotud (nt energeetikaga)
- Tervikpilt: säästlikum lähenemine, looduse hoidmine
- Tarneaahelate lühenemine
- Ületootmise ja -tarbimise vähenemine
- Ettevõtlusvõimalused

“ Põhimõtteliselt iga ressurssi võiks kasutada maksimaalselt, efektiivselt. **Nii kaua kui võimalik.** See on minu jaoks rohepööre.
(Andreas, 23)

” ...parema keskkonna hoidmiseks, looduse püsima jäämiseks, et see asi ei läheks nii uperkuuti, kui see on, vaid et me suudaks **tulevastele põlvedele seda keskkonda, seda loodust säilitada.** (Katrin, 45)

PARADOKS

- Kui just **rohepöörest** rääkida, siis inimestel on tunne, et “rohepööre on pealesurutud”
- Aga - inimesed ootavad **süsteemseid muudatusi** (tootja vastutus, riigi vastutus)

“

/.../väga suur roll on ikkagi selles, mis valikuid meile antakse nagu tavakasutajatele nii riigi poolt kui ettevõtjate poolt, et lõpuks minu jaoks suurem roll on siiski nendel, kes loovad seda, mitte ainult sellel tarbijal, kes justkui nõuab, tegelt väga tihti me ei nõua, vaid meile öeldakse, et näe, sa tahad seda.

(Vladimir, 70)

”

EESTI ROLL

- Suuremas kontekstis tajutakse, et rohepööre on kuskilt mujalt - Brüsselist tulnud (Eesti riigile surutakse peale)
- Mis on Eesti roll ja mõju? Liiga väike riik

Mis on Eesti mõju?

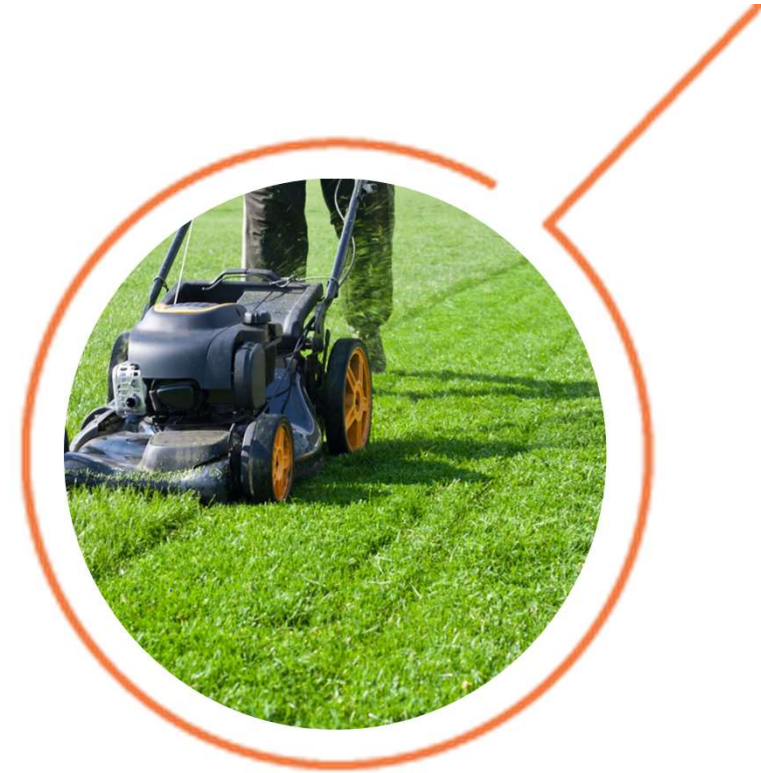

*Kui me vaatame rahvusvahelisi
CO2 emissioone, siis nende liider on Hiina ja India ja
selle põhjuseks on tööstus. Iga kord, kui
ökoaktivistid Eestis ütlevad, et me peame vähem liha
sööma, sest loomakasvatus on suur
emissioonide allikas, ning mina ütlen neile: “haha,
noh, hakkate te kunstliha tarbima, aga mis
siis? Aga Hiinas ja Indias elatakse edasi, nagu elati”.
(Ilja, 45)*

MIDA SIIT KAASA VÕTTA?

- tajutud võimalused ja takistused
- otsustamiskeskond
- mida ei näe, seda pole olemas?
- kuidas on asjad omavahel seotud

LAHENDUSED

- pakendi vähendamine
- toit
- elurikkuse toetamine
- parandamine
- väiksem energiatarbimine
- liikuvus

PAKENDI VÄHENDAMINE

- inimesed tunnevad, et neil on vähe valikukohti
- valiku võimaldamine ostukohas

ENERGIAKASUTUS

- kiire tagasiside
tarbimisele

TOIT

- muutuv toidulaud
- toidu koostisosad vs maitseelamus

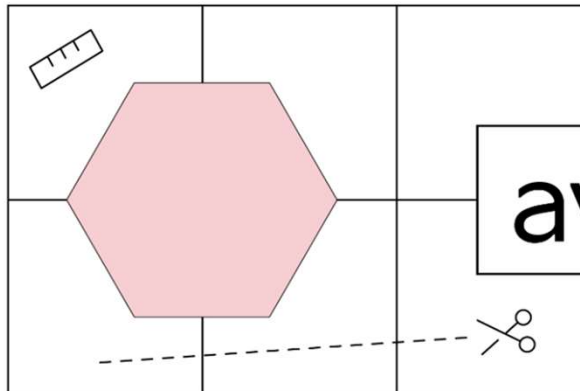
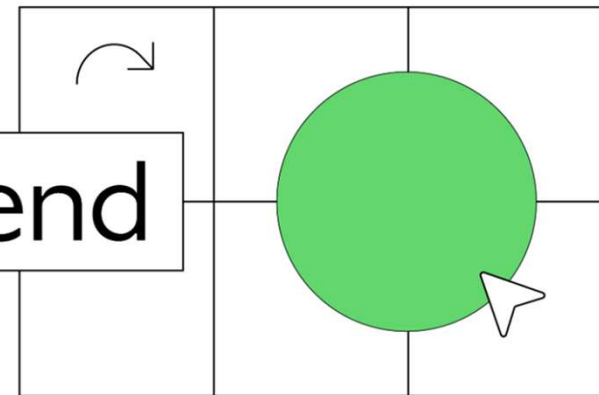
KUIDAS ME TEAME, MIS LAHENDUS
TÖÖTAB?

KUIDAS ME TEAME, MIS LAHENDUS TÖÖTAB?

RIIGIKANTSELEI

Katsetamise juhend

avalikule sektorile

Aitäh!

ave.habakuk@riik.ee

Aitäh kuulamast!

www.antropoloogia.ee

